

Veřejné pojišťovnické právo

Finanční právo III

Seminář

Pojišťovnické právo

- Část soukromoprávní
  - Např. pojistné smlouvy mezi pojišťovnou a klientem (občanské právo)
- Část veřejnoprávní
  - Např. pojistný podvod (trestní právo)
  - Regulace podmínek pro provozování pojišťovacích služeb (finanční právo)
  - Dohled nad pojišťovnami (finanční právo)

Co je to pojištění?

- objektivní existence určitého nebezpečí, rizik
- nahodilost výskytu nepříznivých událostí
- měřitelnost rizika a nahodilé skutečnosti
- riziko – většinou spojené s určitou ztrátou
- *„pojišťovna za poplatek přejímá riziko“*

Pojistitelné riziko :

- riziko musí být identifikovatelné,
- ztráta z realizace rizika musí být vyčíslitelná,
- riziko musí být pro pojišťovnu ekonomicky přijatelné,
- projev rizika musí být náhodný.

Základní pojmy I

- § 2758 OZ

„Pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje vůči pojistníkovi poskytnout jemu nebo třetí osobě pojistné plnění, nastane-li nahodilá událost krytá pojištěním (pojistná událost), a pojistník se zavazuje zaplatit pojistiteli pojistné.“

- **pojistitel** – pojišťovna; právnická osoba, která je oprávněna provozovat pojišťovací činnost podle zákona o pojišťovnictví
- **pojistník** – osoba, která s pojistitelem uzavřela pojistnou smlouvu (a platí pojistné)
- **pojištěný** – osoba, na jejíž život, zdraví, majetek, odpovědnost za škodu nebo jiné hodnoty pojistného zájmu se pojištění vztahuje
- **oprávněná osoba** – osoba, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění

Základní pojmy II

- **obmyšlený** – osoba určená pojistníkem v pojistné smlouvě, jíž vznikne právo na pojistné plnění v případě smrti pojištěného;
- **poškozený** – osoba, které byla způsobena škoda a má právo na náhradu proti odpovědnému subjektu
- **pojistné** – platba za soukromé pojištění („premium“)
- **pojistné plnění** – náhrada za vzniklou (pojištěnou) škodu
- **pojistná doba** – doba, na kterou bylo soukromé pojištění sjednáno (určitá či neurčitá)
- **pojistné období** - časové období dohodnuté v pojistné smlouvě, za které se platí pojistné (např. jeden rok, měsíc). Určuje frekvenci placení pojistného.

Základní pojmy III

- **pojistné** – platba za soukromé pojištění („premium“)

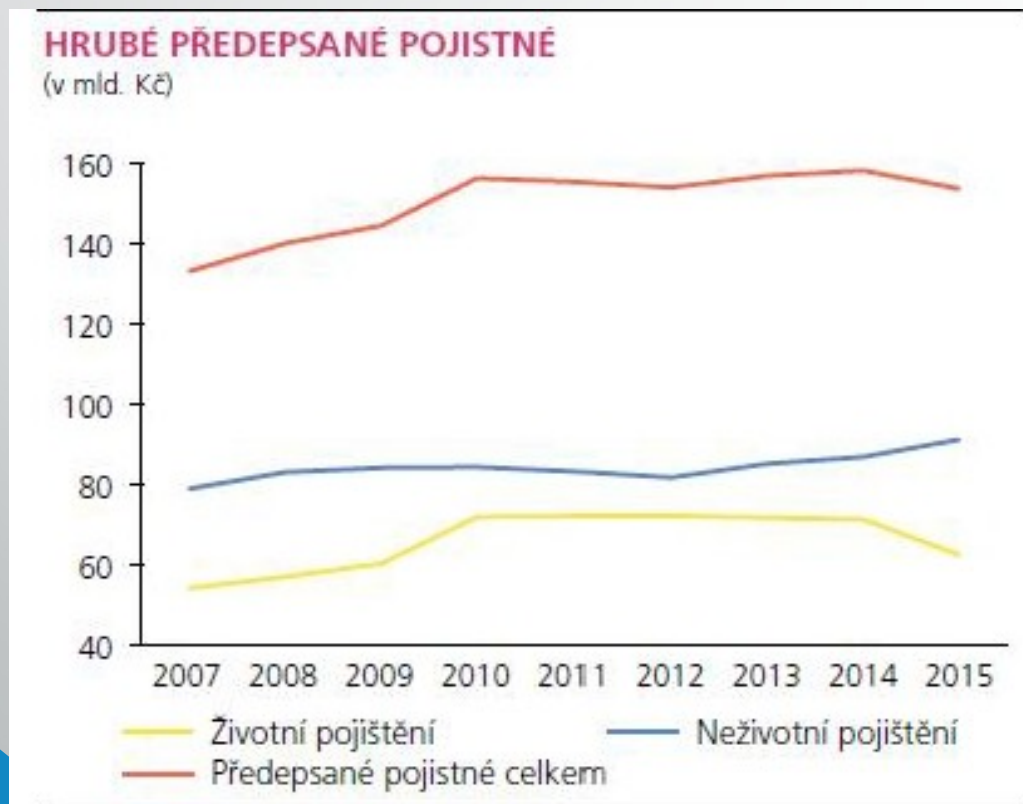
Může být hrazeno jednorázově nebo jako běžné pojistné. Běžné pojistné je pojistné stanovené na pojistné období.

- Z pohledu účetního a vykazovacího rozlišujeme:

- **předepsané hrubé pojistné** - zahrnuje veškeré částky pojistného splatné podle pojistných smluv během účetního období, nezávisle na skutečnosti, že se tyto částky vztahují zcela nebo zčásti k následujícím účetním obdobím;
- **zasloužené pojistné** - část předepsaného pojistného podle uzavřené pojistné smlouvy, která časově souvisí s probíhajícím účetním obdobím, bez ohledu na to, zda pojistné bylo zapláceno
- **nezasloužené pojistné** - část předepsaného pojistného podle uzavřené pojistné smlouvy, která časově souvisí s následujícím účetním obdobím, bez ohledu na to, zda bylo pojistné zapláceno

Vývoj hrubého předepsaného pojistného

- Hrubé předepsané pojistné je jedním ze základních ukazatelů popisujících vývoj pojistného trhu

Základní pojmy IV

- **škodná událost** - skutečnost, z níž vznikla škoda a která by mohla být důvodem vzniku práva na pojistné plnění
- **pojistná událost** - nahodilá skutečnost definovaná v pojistné smlouvě nebo ve zvláštním právním předpisu, na který se pojistná smlouva odvolává, s níž je spojen vznik povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění
- **pojistné nebezpečí** - možná příčina vzniku pojistné události;
- **pojistné riziko** - míra pravděpodobnosti vzniku pojistné události vyvolané pojistným nebezpečím

Základní pojmy V

- **Pojišťovací zprostředkovatel** - právnická nebo fyzická osoba, která za úplatu provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví (zák. č. 38/2004 Sb. zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích)
  - **Pojišťovací makléř** - Je ve své činnosti vázán obsahem smlouvy uzavřené s klientem („pracuje pro klienta“) a v závislosti na jejím obsahu zpracovává komplexní analýzy pojistných rizik, návrhy pojistných nebo zajišťovacích programů, poskytuje konzultační a poradenskou činnost, provádí správu uzavřených pojistných nebo zajišťovacích smluv, sleduje lhůty k jejich revizi a spolupracuje při likvidaci pojistných událostí. Zpravidla je odměňován pojišťovnou nebo zajišťovnou
  - **Pojišťovací agent** - Vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven („pracuje pro pojišťovnu“). Bylo-li tak dohodnuto, je oprávněn inkasovat pojistné nebo zprostředkovávat
  - **Vázaný pojišťovací zprostředkovatel** - Vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven. V případě nabídky pojistných produktů více pojišťoven nesmí být tyto produkty vzájemně konkurenční. Pojišťovna, jejíž pojistný produkt je nabízen, odpovídá za škodu způsobenou při výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Vázaný pojišťovací zprostředkovatel neinkasuje pojistné a nevyplácí pojistné plnění.
  - **Výhradní pojišťovací agent** - Vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné pojišťovny, je vázán vnitřními předpisy pojišťovny. Bylo-li tak dohodnuto, je oprávněn vybírat pojistné nebo zprostředkovávat plnění z pojistných smluv
  - **Podřízený pojišťovací zprostředkovatel** - kategorie pojišťovacího zprostředkovatele. Neinkasuje pojistné ani nevyplácí pojistné plnění. Při výkonu zprostředkovatelské činnosti spolupracuje s pojišťovacím agentem, výhradním pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem, je vázán jejich pokyny

Pojišťovnický trh I

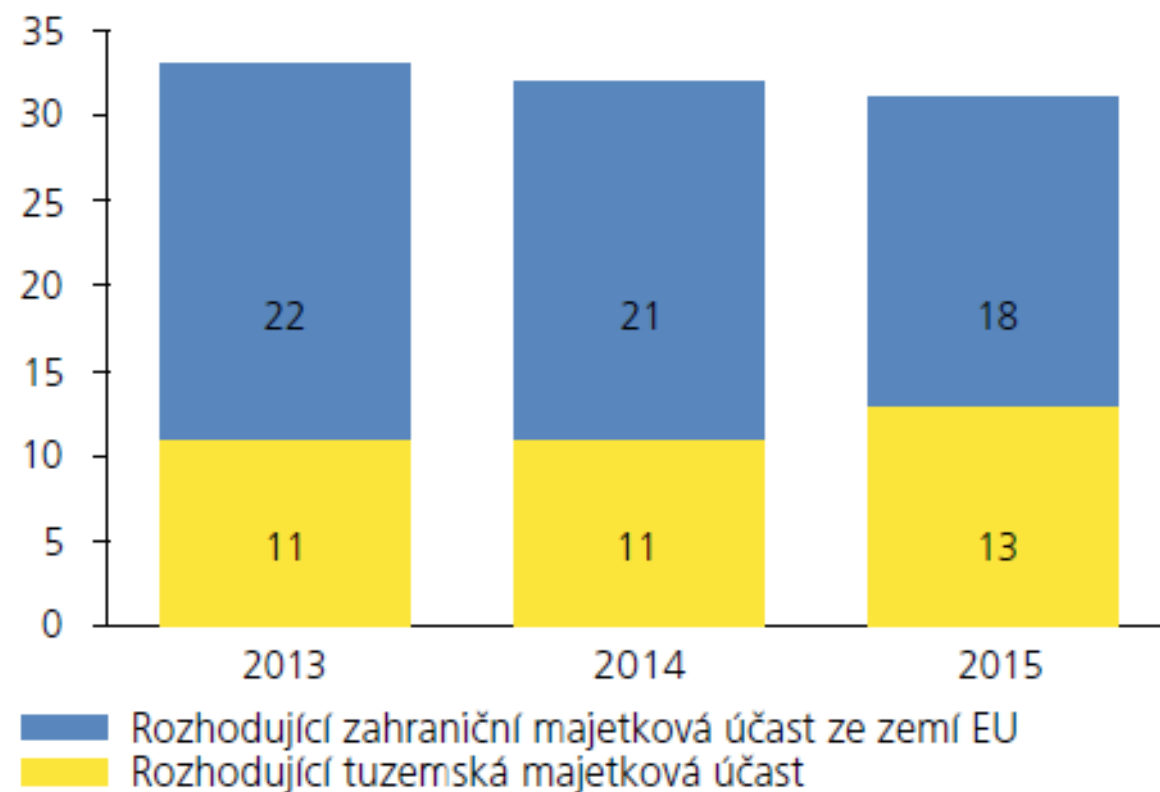
- **Segmentace pojišťovnického trhu**
- Podle předmětu činnosti pojistitele
  - Věcný pojistný trh
  - Investiční pojistný trh
- Podle předmětu pojištění a zajištění
  - Životní pojištění / zajištění
  - Neživotní pojištění / zajištění

Pojišťovnický trh II

POČET POJIŠŤOVEN PODLE ZAMĚŘENÍ

	2013	2014	2015
POČET TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN	33	32	31
z toho:			
neživotní	16	15	15
životní	2	2	2
se smíšenou činností	15	15	14
POČET POBOČEK POJIŠŤOVEN Z EU A TŘETÍCH STÁTŮ	18	20	23
z toho:			
neživotní	15	16	18
životní	3	4	5
se smíšenou činností	0	0	0
POČET POJIŠŤOVEN CELKEM	51	52	54
z toho:			
neživotní	31	31	33
životní	5	6	7
se smíšenou činností	15	15	14

VLASTNICKÁ STRUKTURA TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

Související legislativa

- Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišřovnictví
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o **přístupu k pojišřovací a zajišřovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II)**,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/89/EU ze dne 16. listopadu 2011, kterou se mění směrnice 98/78/ES, 2002/87/ES, 2006/48/ES a 2009/138/ES, pokud jde o **doplňkový dozor** nad finančními subjekty ve finančním konglomerátu.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/87/ES ze dne 16. prosince 2002 o **doplňkovém dozoru** nad úvěrovými institucemi, pojišřovny a investičními podniky ve finančním konglomerátu
- Atd.

Zákon o pojišťovnictví

- ČÁST PRVNÍ - OBECNÁ USTANOVENÍ (§ 1 - § 3)
- ČÁST DRUHÁ - PROVOZOVÁNÍ ČINNOSTÍ V POJIŠŤOVNICTVÍ (§ 4 - § 83b)
- ČÁST TŘETÍ - DOHLED V POJIŠŤOVNICTVÍ (§ 84 - § 125)
- ČÁST ČTVRTÁ - MLČENLIVOST (§ 126 - § 128)
- ČÁST PÁTÁ - SPOLEČNÁ USTANOVENÍ (§ 129 - § 135)
- ČÁST ŠESTÁ - ZMOCŇOVACÍ, ZÁVĚREČNÁ, PŘECHODNÁ A ZRUŠOVACÍ USTANOVENÍ (§ 136 - § 140)
- § 141
- ČÁST SEDMÁ - ÚČINNOST (§ 142)

OBEČNÁ USTANOVENÍ (§ 1 - § 3)

- Tímto zákonem se řídí
- a) provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti pojišťovnou **se sídlem na území České republiky** a provozování zajišťovací činnosti zajišťovnou **se sídlem na území České republiky**,
- b) ... **se sídlem na území členského státu Evropské unie** nebo na území státu tvořícího Evropský hospodářský prostor jiného než Česká republika (dále jen „jiný členský stát“)...,
- c) ... **se sídlem na území jiného státu, než který je uveden v písmenech a) a b)** (dále jen „třetí stát“), ...
- Tento zákon se **nevztahuje** na provádění nemocenského pojištění, důchodového pojištění, penzijního připojištění se státním příspěvkem, důchodového spoření, doplňkového penzijního spoření, zaměstnaneckého penzijního pojištění, úrazového pojištění zaměstnanců a veřejného zdravotního pojištění

OBEČNÁ USTANOVENÍ (§ 1 - § 3)

- Pro účely tohoto zákona se rozumí:
- **pojišťovací činnosti** - přebírání pojistných rizik na základě uzavřených pojistných smluv a plnění z nich, přičemž součástí pojišťovací činnosti jsou činnosti přímo vyplývající z povolené pojišťovací činnosti, zejména činnosti související se vznikem pojištění a jeho správou, likvidace pojistných událostí, poskytování asistenčních služeb, investování, uzavírání smluv pojišťovnou se zajišťovny o zajištění závazků pojišťovny vyplývajících z jí uzavřených pojistných smluv a činnost směřující k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků..
- **zajišťovací činnosti** - přebírání pojistných rizik na základě uzavřených smluv, kterými se zajišťovna zavazuje poskytnout pojišťovně ve sjednaném rozsahu plnění, nastane-li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená, a pojistitel se zavazuje platit zajistiteli ve smlouvě určenou část pojistného (dále jen „zajistné“) z pojistných smluv uzavřených pojistitelem, které jsou předmětem této smlouvy (dále jen „zajišťovací smlouva“)..
- **investováním** - nakládání s veškerými aktivy v majetku pojišťovny nebo zajišťovny

Pojištění a zajištění

- **Oblast neživotního pojištění**
- Výše předepsaného pojistného postoupeného zajistitelům v roce 2015 činila 26,9 mld. Kč, tj. cca 29,6% na hrubém předepsaném pojištění
- **Oblast životního pojištění**
- Výše předepsaného pojistného postoupeného zajistitelům v roce 2015 činila 4,7 mld. Kč, tj. cca 7,5% na hrubém předepsaném pojištění

PROVOZOVÁNÍ ČINNOSTÍ V POJIŠŤOVNICTVÍ

(§ 4 - § 83b)

- Provozovat na území České republiky pojišťovací činnost může pouze tuzemská pojišťovna a pojišťovna z třetího státu, **které bylo Českou národní bankou uděleno povolení k provozování této činnosti**, nebo pojišťovna z jiného členského státu, a to na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby
- Pojišťovna nebo zajišťovna je oprávněna provozovat pouze pojišťovací nebo zajišťovací činnost v rozsahu povolení uděleném jí orgánem dohledu, je povinna jednat s **odbornou péčí a postupovat obezřetně**, zejména neprovádět tyto činnosti způsobem, který poškozuje majetek jí svěřený třetími osobami nebo ohrožuje její bezpečnost a stabilitu nebo bezpečnost a stabilitu osob s ní propojených. Za tímto účelem je tuzemská pojišťovna, pojišťovna z třetího státu, tuzemská zajišťovna a zajišťovna z třetího státu povinna vytvořit a po celou dobu své činnosti udržovat **funkční a efektivní řídicí a kontrolní systém**, pravidelně z něj vyhodnocovat informace a včas přijímat odpovídající opatření

PROVOZOVÁNÍ ČINNOSTÍ V POJIŠŤOVNICTVÍ

(§ 4 - § 83b)

- Výše základního kapitálu tuzemské pojišťovny činí při provozování pojišťovací činnosti podle
  - a) jednoho nebo více pojistných odvětví **životních** pojištění nejméně 105.000.000 Kč
  - b) pojistných odvětví **neživotních** pojištění v rozmezí mezi 70.000.000 Kč – 200.000.000 Kč
- Pojišťovna z **jiného členského státu** je oprávněna provozovat na území České republiky pojišťovací činnost na základě práva zřizovat své pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby, a to v rozsahu, v jakém jí bylo uděleno **povolení k provozování pojišťovací činnosti v zemi jejího sídla** a po splnění informační povinnosti podle tohoto zákona

DOHLED V POJIŠŤOVNICTVÍ (§ 84 - § 125)

- Dohled v pojišťovnictví vykonává Česká národní banka v zájmu ochrany pojistníků, pojištěných a oprávněných osob a s ohledem na zachování finanční stability pojišťoven a zajišťoven
- Do 1. 4. 2006 vykonával dohled „Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění“, který byl odborem Ministerstva financí ČR
- Dohled na dálku vs. Dohlídky na místě (viz zákon o ČNB)
- Viz:
  - ČNB, Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2015
  - ČNB, Dlouhodobá koncepce dohledu

Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz